

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของการศึกษา

นับจากอดีตจนถึงปัจจุบันจากการที่ประเทศไทยได้ใช้นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจที่เน้นภาคอุตสาหกรรมเป็นหลักโดยผ่านทางกลไกการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า และการส่งเสริมการส่งออกนั้น ได้ส่งผลให้สาขาอุตสาหกรรมกลายเป็นภาคการผลิตที่มีขนาดใหญ่ที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับภาคการผลิตอื่นๆ โดยในปี พ.ศ. 2536 มีสัดส่วนถึงร้อยละ 30.1 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) หรือคิดเป็นประมาณ 1 ใน 3 ของ GDP ทั้งหมด นอกจากนี้ยังพบว่า สาขาอุตสาหกรรมมีสัดส่วนการส่งออกเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 30.5 ของมูลค่าการส่งออกทั้งสิ้นในปี พ.ศ. 2527 เป็นร้อยละ 66.4 ของมูลค่าการส่งออกทั้งสิ้นในปี พ.ศ. 2536 ดังแสดงในตาราง 1.1 และ 1.2

จากตาราง 1.1 แสดงให้เห็นว่าในช่วงปี พ.ศ. 2529 - 2536 สาขาอุตสาหกรรมมีสัดส่วนในผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศสูงที่สุด และมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่สาขาการผลิตที่เคยมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในอดีต เช่น สาขาเกษตรกรรมมีสัดส่วนลดลงอย่างเห็นได้ชัด

จากตาราง 1.2 แสดงให้เห็นว่า มูลค่าการส่งออกสินค้าภาคอุตสาหกรรมมีมูลค่าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยในปี พ.ศ. 2536 ภาคอุตสาหกรรมมีสัดส่วนการส่งออกสูงถึงร้อยละ 66.4 ของการส่งออกทั้งหมด ซึ่งนับว่าเป็นสัดส่วนที่สูงมากเมื่อเปรียบเทียบกับสาขาการผลิตอื่นๆ โดยเฉพาะสาขาเกษตรกรรม ซึ่งเคยมีสัดส่วนการส่งออกที่สูงกลับลดลงอย่างเห็นได้ชัด โดยในปี พ.ศ. 2536 พบว่ามูลค่าการส่งออกของสาขาอุตสาหกรรมมากกว่าประมาณ 4 เท่าของมูลค่าการส่งออกของสาขาเกษตรกรรม หมายความว่าภาวะการส่งออกของประเทศไทยได้อาศัยสาขาอุตสาหกรรมเป็นแหล่งพึ่งพิงที่สำคัญ

ที่กล่าวมาทั้งหมดจึงพอสรุปได้ว่า จากการที่ประเทศไทยได้ใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาประเทศโดยเน้นภาคอุตสาหกรรมเป็นหลัก ได้ส่งผลให้สาขาอุตสาหกรรมมีบทบาทต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แต่อย่างไรก็ตามในช่วงที่ผ่านมา ถึงแม้ว่าสาขาอุตสาหกรรมจะมีอัตราการเจริญเติบโตที่สูง แต่ก็มีแนวโน้มลดลงดังแสดงในตาราง 1.3

ตาราง 1.1 โครงสร้างการผลิตของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2529 - 2536

	หน่วย : ร้อยละ							
สาขาการผลิต	2529	2530	2531	2532	2533	2534	2535	2536
เกษตรกรรม	18.15	16.58	16.18	15.80	13.55	13.39	13.11	12.07
เหมืองแร่	1.71	1.75	1.71	1.61	1.50	1.71	1.66	1.64
อุตสาหกรรม	23.43	24.82	25.84	26.72	27.81	28.62	29.43	30.11
ก่อสร้าง	4.78	4.80	4.77	5.46	5.99	6.27	6.07	6.07
ไฟฟ้าและประปา	2.38	2.29	2.26	2.41	2.41	2.45	2.50	2.51
คมนาคมและขนส่ง	7.32	7.31	7.48	7.36	7.55	7.46	7.56	7.71
ค้าส่งค้าปลีก	16.48	16.69	17.07	16.97	17.38	17.17	16.57	16.54
การเงินและการธนาคาร	3.13	3.76	4.25	4.60	5.56	5.38	6.49	7.35
ที่อยู่อาศัย	4.03	3.82	3.55	3.33	3.12	3.00	2.88	2.80
การบริหารประเทศและ								
การป้องกันประเทศ	4.16	3.90	3.62	3.27	3.15	3.09	2.89	2.75
การบริการ	14.42	14.27	13.28	12.46	11.89	11.46	10.84	10.45
GDP	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ที่มา : คำนวณจากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จากตาราง 1.3 พบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2525 - 2531 อัตราความเจริญเติบโตของสาขาอุตสาหกรรมไม่ค่อยมีเสถียรภาพเท่าใดนัก และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 เป็นต้นมาก็มีแนวโน้มลดลงอย่างเห็นได้ชัด ดังนั้นหากปล่อยให้เป็นอย่างนี้ต่อไป โดยไม่ศึกษาหาสาเหตุของความเจริญเติบโตของผลผลิตที่แท้จริงแล้ว การพัฒนาเศรษฐกิจโดยการพึ่งพิงภาคอุตสาหกรรมเป็นหลักก็อาจต้องประสบกับอุปสรรคได้ในระยะยาว เนื่องจากในปัจจุบันประเทศต่างๆ ได้มีการใช้นโยบายการค้าเสรีเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการแข่งขันทางการค้าอย่างรุนแรง ในขณะเดียวกันข้อได้เปรียบในเรื่องค่าแรงต่ำ และความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ (มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด, 2536) ที่เคยมีก็จะเริ่มหมดไป และสิ่งสำคัญที่สุดที่จะเอื้อประโยชน์ต่อความได้เปรียบในการแข่งขันต่อไปในอนาคตก็คือประสิทธิภาพการผลิต ดังนั้นการศึกษาถึงที่มาของความเจริญเติบโตหรือประสิทธิภาพการผลิตของสาขาอุตสาหกรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อที่จะได้ทราบว่า ความเจริญเติบโตของผลผลิตในสาขาอุตสาหกรรมนั้นเป็นผลมาจากปัจจัยใดเป็นสำคัญ โครงสร้างการผลิตมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง และประสิทธิภาพการผลิตเป็นเช่นไร ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและการกำหนดนโยบายต่างๆ ของภาครัฐ เพื่อให้สามารถรักษาระดับความเจริญ

เติบโตของสาขาอุตสาหกรรมให้มีเสถียรภาพมากขึ้น และหาแนวทางในการรักษาระดับความได้เปรียบในการแข่งขันของสินค้าอุตสาหกรรมในตลาดโลกให้คงอยู่ต่อไปในอนาคต

ตาราง 1.2 โครงสร้างสินค้าส่งออกปี พ.ศ. 2527 - 2536

มูลค่า : ล้านบาท

สัดส่วน : ร้อยละ

ปี	ส่งออกทั้งหมด (Total Exports)	สินค้าเกษตรกรรม (Agriculture Products)	สินค้า	สินค้า	สินค้าแร่และเชื้อเพลิง	
			อุตสาหกรรม การเกษตร (Agro-Industrial Products)	อุตสาหกรรม สำคัญ (Principal Manufacturing Products)	แร่และเชื้อเพลิง (Mining and Fuel Products)	สินค้าอื่นๆ (Others)
2527	175,237.2	82,799.1	20,726.3	53,439.0	6,786.4	11,486.5
	(100.0)	(47.2)	(11.8)	(30.5)	(3.9)	(6.6)
2528	193,365.5	78,728.0	24,383.6	66,598.9	9,384.2	14,270.7
	(100.0)	(40.7)	(12.6)	(34.4)	(4.9)	(7.4)
2529	233,382.8	89,169.5	30,561.8	91,128.0	5,246.5	17,277.0
	(100.0)	(38.2)	(13.1)	(39.0)	(2.2)	(7.4)
2530	299,853.1	96,027.3	37,459.5	138,640.4	5,163.4	22,563.5
	(100.0)	(32.0)	(12.5)	(46.2)	(1.7)	(7.5)
2531	403,569.8	122,216.1	50,044.0	208,145.8	6,529.2	16,238.6
	(100.0)	(30.3)	(12.5)	(51.6)	(1.6)	(4.0)
2532	516,315.0	145,225.8	64,233.7	279,146.2	7,193.7	20,515.6
	(100.0)	(28.1)	(12.4)	(54.1)	(1.4)	(4.0)
2533	589,812.6	130,826.3	70,864.0	358,878.9	6,816.9	22,426.4
	(100.0)	(22.2)	(12.0)	(60.8)	(1.2)	(3.8)
2534	725,448.3	149,570.8	80,715.8	457,138.3	6,981.8	31,042.0
	(100.0)	(20.6)	(11.1)	(63.0)	(1.0)	(4.3)
2535	824,643.3	167,558.3	86,495.4	520,317.5	6,104.2	44,167.9
	(100.0)	(20.3)	(10.5)	(63.1)	(0.7)	(5.4)
2536	940,862.6	160,873.1	83,066.7	624,353.2	4,908.5	67,661.1
	(100.0)	(17.1)	(8.8)	(66.4)	(0.5)	(7.2)

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ และจากการคำนวณ

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บแสดงถึงสัดส่วนการส่งออก

ตาราง 1.3 อัตราความเจริญเติบโตของสาขาอุตสาหกรรมในช่วงปี พ.ศ. 2525 - 2538

หน่วย: ร้อยละ

ปี	อัตราความเจริญเติบโต	ปี	อัตราความเจริญเติบโต
2525	2.65	2532	16.00
2526	11.20	2533	15.70
2527	6.20	2534	11.70
2528	(1.40)	2535	11.30
2529	9.84	2536	11.10
2530	16.00	2537	9.10
2531	17.90	2538p	11.30

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และจากการคำนวณ
หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บหมายถึงอัตราความเจริญเติบโตเป็นลบ

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) ศึกษาสถานการณ์ทั่วไปของผลผลิต และปัจจัยการผลิตที่แท้จริงที่ใช้ในสาขาอุตสาหกรรมในช่วงปี พ.ศ. 2529 - 2536
- 2) ศึกษาถึงที่มาของความเจริญเติบโตของสาขาอุตสาหกรรมในประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2529 - 2536
- 3) ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความเจริญเติบโตของผลิตภาพการผลิตโดยรวมของสาขาอุตสาหกรรมของประเทศไทย

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) เพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์ทั่วไปของผลผลิตและปัจจัยการผลิต และโครงสร้างการผลิตของสาขาอุตสาหกรรมในช่วงปี พ.ศ. 2529 - 2536
- 2) เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยต่างๆ ที่เป็นตัวกำหนดความเจริญเติบโตของผลิตภาพการผลิตโดยรวมของสาขาอุตสาหกรรม
- 3) เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการใช้ปัจจัยการผลิตของสาขาอุตสาหกรรมในอนาคต

1.4 สมมติฐานการศึกษา

การศึกษานี้มีข้อสมมติฐานอยู่ 2 ประการด้วยกันคือ

- 1) ความเจริญเติบโตของผลผลิตเป็นผลมาจากปัจจัยการผลิตมากกว่าเป็นผลมาจากความเจริญเติบโตของผลผลิตภาพการผลิตโดยรวม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ในประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายปัจจัยการผลิตจะมีบทบาทสำคัญต่อความเจริญเติบโตของผลผลิตมากกว่าความเจริญเติบโตของผลผลิตภาพการผลิตโดยรวม
- 2) อัตราความเจริญเติบโตของผลผลิตภาพการผลิตโดยรวมจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับอัตราความเจริญเติบโตของผลผลิตที่แท้จริง และอัตราความเจริญเติบโตของสต็อกของทุนที่แท้จริง

1.5 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้จะทำการศึกษาที่มาของความเจริญเติบโตของสาขาอุตสาหกรรมทางด้านอุปทานในช่วงปี พ.ศ. 2529 - 2536 ซึ่งครอบคลุมระยะเวลาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 - 7 โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ช่วงเวลาได้แก่ ช่วงแรกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 - 2533 และช่วงที่สองตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 - 2536 เนื่องจากช่วงแรกเป็นช่วงที่สาขาอุตสาหกรรมมีอัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในเกณฑ์สูง ในขณะที่ช่วงที่สองนั้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจได้ชะลอตัวลงอันเนื่องมาจากผลกระทบทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ และได้จัดแบ่งประเภทอุตสาหกรรมที่ใช้ศึกษาตามหมู่ใหญ่อุตสาหกรรม (3 digits TSIC) ตามการจัดประเภทมาตรฐานอุตสาหกรรมของประเทศไทย

1.6 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ได้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิที่ได้จากแหล่งต่างๆ ดังนี้

- 1) มูลค่าผลผลิตเบื้องต้นของอุตสาหกรรมแต่ละหมู่ในช่วงปี พ.ศ. 2529 - 2536 จากสถิติรายได้ประชาชาติ ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- 2) มูลค่าปัจจัยการผลิตขั้นกลาง มูลค่าตามบัญชีของสินทรัพย์ถาวร ค่าเสื่อมราคา ค่าจ้างและเงินเดือน และจำนวนแรงงานของอุตสาหกรรมแต่ละหมู่ จากรายงานการสำรวจอุตสาหกรรมปี พ.ศ. 2530 2532 2533 2534 2535 และ 2537 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ
- 3) ดัชนีราคาผู้ผลิต ดัชนีราคาขายส่ง และดัชนีราคาผู้บริโภค จากกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์
- 4) สัดส่วนการใช้ปัจจัยการผลิตของอุตสาหกรรมหมู่ต่างๆ จากตารางปัจจัยการผลิต - ผลผลิตของประเทศไทยปี พ.ศ. 2533 ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

1.7 องค์ประกอบของวิทยานิพนธ์

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีองค์ประกอบ 6 บทดังนี้คือ

บทแรก กล่าวถึง ที่มาและความสำคัญของการศึกษา ที่มาของความเจริญเติบโตของสาขาอุตสาหกรรมในช่วงปี พ.ศ. 2529 - 2536 วัตถุประสงค์ของการศึกษา ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ สมมติฐานการศึกษา ขอบเขตการศึกษา ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา และองค์ประกอบของวิทยานิพนธ์

บทที่สอง กล่าวถึง งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาที่มาของความเจริญเติบโตทางด้านอุปทานที่ผ่านมามีทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยได้แบ่งงานวิจัยออกเป็น 2 กลุ่มตามวิธีการวิเคราะห์คือ การวิเคราะห์แบบมีพารามิเตอร์ (parametric approach) และการวิเคราะห์แบบไม่มีพารามิเตอร์ (non - parametric approach) ซึ่งในงานวิจัยแต่ละชิ้นจะกล่าวถึงแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา และผลการศึกษา

บทที่สาม กล่าวถึง การพัฒนาและผลการพัฒนาอุตสาหกรรมในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 1 - 7 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างในสาขาอุตสาหกรรม และสถานภาพทางเทคโนโลยีในช่วงที่ศึกษา

บทที่สี่ กล่าวถึง ระเบียบวิธีในการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนด้วยกัน ส่วนแรกกล่าวถึงแนวคิดที่มาจากความเจริญเติบโตทางด้านอุปทาน ส่วนที่สองกล่าวถึงแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 3 แบบจำลองได้แก่ แบบจำลองในการศึกษาที่มาของความเจริญเติบโตในระดับหมู่ใหญ่อุตสาหกรรม แบบจำลองที่มาจากความเจริญเติบโตในภาพรวม และแบบจำลองในการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความเจริญเติบโตของผลิตภาพการผลิตโดยรวม และส่วนสุดท้ายกล่าวถึงการประมาณค่าข้อมูลบางตัวที่ใช้ในการศึกษา

บทที่ห้า กล่าวถึง ผลของการศึกษาโดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนเช่นกัน ส่วนแรกกล่าวถึงความเจริญเติบโตของผลผลิตที่แท้จริงในสาขาอุตสาหกรรมทั้งในภาพรวมและระดับหมู่ใหญ่อุตสาหกรรม และพิจารณาเปรียบเทียบความเจริญเติบโตระหว่าง 2 ช่วงเวลา ส่วนที่สองกล่าวถึงที่มาของความเจริญเติบโตในช่วงปี พ.ศ. 2529 - 2536 และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตในระหว่าง 2 ช่วงเวลาของสาขาอุตสาหกรรมทั้งในภาพรวม และระดับหมู่ใหญ่อุตสาหกรรม และส่วนสุดท้ายกล่าวถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความเจริญเติบโตของผลิตภาพการผลิตโดยรวมในสาขาอุตสาหกรรม

บทที่หก เป็นการสรุปผลการศึกษาทั้งหมด ข้อเสนอแนะทางด้านนโยบายของรัฐบาล และข้อเสนอแนะของการศึกษาครั้งต่อไป